Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 9. maja 2024 • Leto 34, št. 19

stran 2

TUDI V PORABJU IMAMO OLIMPIJSKE SANJE

LIDGE SO SE DRŮŽILI PO SERAJ
stran 6

DRAGO JE BILAU GLEDATI
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

TUDI V PORABJU IMAMO OLIMPIJSKE SANJE

Zgodba slovenske bakle se je začela pisati pred olimpijskimi igrami v Tokiu. Takrat, leta 2021, je prvič potovala po vsej Sloveniji in obiskala tudi zamejske pokrajine. Na koncu junija, mesec dni pred začetkom iger na Japonskem – ki so jih zaradi pandemije premaknili za leto dni –, so športniki iz matične domovine z baklo pritekli tudi na Gornji Senik.

»Slovenska bakla je projekt, ki v podporo slovenskim športnikom povezuje vsa slovenska srca po svetu,« je na osrednjem dogodku na igrišču števanovske šole dejal predstavnik Olimpijskega komiteja Slovenije Gorazd Cvelbar.

»Bilo je čudovito poletno vreme, toda prav v času, ko so z baklo tekli porabski športniki, nas je prizadela toča. Pravijo pa, da porabski Slovenci ne popuščamo. In naši fantje so tudi v teh razmerah tekli od začetka do konca porabske proge, od enega mejnega prehoda do drugega,« se je spominjala predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem (ZSM). Andrea Kovács je bila tudi 26. junija letos med tistimi, ki so na Gornjem Seniku pričakali simbol slovenskega olimpizma.

V največji porabski vasi so bakli v čast zapeli in zaplesali malčki iz domačega vrtca, ki jim je prisluhnilo večje število šolarjev iz bližnje dvojezične šole. Eden od odraslih tekačev v majici z napisom Imamo olimpijske sanje, Tomaž Kovács, je povedal, da bodo med 26. julijem in 11. avgustom za slovenske športnike navijali tudi porabski ljubitelji športa.

Ročaj potujoče slovenske bakle je izdelan iz bukovega lesa, ki simbolizira modrost in samozavest, objema pa ga pet olimpijskih krogov, simbolov povezovanja. Plamenica, ki je oblikovana kot krona in ima vgravirano silhueto Triglava, je izdelana iz nerjavečega jekla, ki simbolizira trdnost in trajnost. (Električni) plamen v kroni bakle pa – kot simbol upanja – širi toploto in svetlobo.

»Ta bakla nosi olimpijske sanje po vsej Sloveniji kot priprava na nastop naših športnikov na olimpijskih igrah v Parizu. Povezujemo vse Slovence, tudi v zamejstvu,« nam je v parku ob gornjeseniški cerkvi povedal predstavnik Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS) Gorazd Cvelbar in dodal: »Naša organizacija razume slovenski prostor – tako kulturni kot tudi športni – kot enoten prostor in tudi deluje v tej smeri. Zelo se trudimo, da uveljavljamo naše slovenske športnike iz zamejstva in jim poskušamo dajati vso podporo.«

Po kratkem programu so »najmlajši porabski športniki« z zastavami tekli do svojega vrtca, kjer so baklo predali štirim odraslim domačim športnikom. Ti so s simbolom slovenskega olimpizma odtekli do Slovenske vzorčne kmetije. Bakla je svojo pot začela 17. aprila v občini Lendava, kot olimpijski duh pa bo nazadnje, 13. julija, obiskala občino Kranjska Gora. Med tem bo prepotovala vse slovenske občine in tudi kraje v slovenskem zamejstvu.

Med dvournim obiskom slovenske bakle v Porabju so v teku sodelovale vse generacije Slovencev na Madžarskem. Na krajšem odseku so z baklo tekli tudi malčki iz gornjeseniškega vrtca.

»To dokazuje, da smo sestavni del slovenskega naroda,« je bila prepričana predsednica ZSM Andrea Kovács in dodala: »Nagovarja nas, da v času olimpijade v Parizu res navijamo za slovenske športnike. Izredno lepa gesta matične države je, da so se – ko je nastala ta ideja – odločili, da bo slovenska bakla obiskala tudi kraje, v katerih živijo zamejske slovenske skupnosti.«

Baklo so nato prepeljali v Števanovce, kjer so jo gornjeseniški tekači pred vaškim vrtcem izročili domačim osnovnošolkam in njihovi učiteljici. Tako se je teku pridružila še tretja starostna skupina, ki se je napotila proti dvorišču dvojezične osnovne šole, prizorišču letošnjega osrednjega dogodka.

Kot je dejal zbranim predstavnik OKS Gorazd Cvelbar, bakla povezuje vsa slovenska srca, je del identitete Slovencev, ki podpirajo slovenske športnike. Namen obiska bakle naj bi bil tudi ta, da se pozitivna energija ljudi pred takim velikim športnim dogodkom pošlje slovenskim olimpijcem.

Slavnostna govornica na dogodku, slovenska generalna konzulka Dubravka Šekoranja, je izpostavila povezovalno moč športa, ki krepi čezmejne vezi. »Na ta način se utrjujeta tudi narodna pripadnost in ponos na matično domovino, prepoznavno in ugledno športno nacijo, kar je zlasti pomembno za mlade generacije. Slovenci smo ponosni na naše športnike, ki širijo ime in sloves naše domovine po svetu,« je dejala diplomatka in športnike označila kot najboljše promotorje mlade slovenske države. Zato je pomembno, da jim s svojim navijanjem dodatno moč vlijemo tudi mi, je nagovor sklenila Dubravka Šekoranja.

Bakli je v imenu vseh Slovencev na Madžarskem dobrodošlico izrekla tudi slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss, vesela, da je simbol slovenskega olimpizma že drugič obiskal porabske kraje. »Vsi smo navdušeni. Upajmo, da bodo olimpijske igre prinesle veliko lepih rezultatov vsem kvalificiranim športnikom v Sloveniji in – ker smo na Madžarskem – pesti držimo tudi za madžarske olimpijce,« je za koncec dejala slovenska državnozborska zastopnica.

Iz središča Števanovcev so se s slovensko baklo proti Andovcem napotili učenci domače šole, ki so baklo malo prej prevzeli od svojih sošolk.

Na nogometnem igrišču se je s slovensko baklo dal poslikati marsikateri učenec števanovske šole. Nato so domači fantje s slovenskim olimpijskim plamenom odtekli proti Andovcem, kjer je bakla priromala tudi k Malemu Triglavu. Tam jo je prevzel predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec in jo na mejnem prehodu proti Budincem izročil predstavnikom Občine Hodoš.

Slovenska olimpijska bakla je v Porabju gostovala le dve uri. V tem kratkem času pa se je pokazalo, da bodo slovenski športniki na 33. olimpijskih igrah v Parizu zagotovo lahko računali tudi na podporo svojih rojakov na Madžarskem.

-dm-

»Do konca majuša aj se registréra s kem več Slovencov«

9. juniuša do na Vogrskom držali volitve (választások) v lokalne samouprave in Evropski parlament. Mi, Slovenci pa ne smejmo pozabiti, ka na gnaki den leko svoje glase dojdamo na člane lokalni narodnostni samouprav in občnoga zbora Državne slovenske samouprave tö. Do té volitev je austo več samo en mejsec, zatok smo svoja najvekša pitanja postavili slovenskoj parlamentarnoj zagovornici Eriki Köleš Kiss.

»Moremo pokazati, ka smo. Ka živémo s svojov pravicov in izvolimo svoje lokalne pa državno narodnostno samoupravo,« je na narodnostne volitve vsakšoga pozvala slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss.

»Narodnostne samouprave delajo od leta 1994, že te se je brž pokazalo, ka dosta leko napravijo za narodnostno skupnost v ednoj vesi ali v ednom varaši,« je začnila tomačiti slovenska zagovornica. »Dosegnile so, ka so pripadniki narodnosti sodelovali in se drüžili med sebov. Tak so ležej gordržali svojo kulturo, gezik in identiteto.«

9. juniuša mo svoje glase dojdali za člane narodnostni samouprav, štere do delale pet lejt. »Če se je leta 2022 na vküppisanji lüstva v ednoj vesi ali ednom varaši za Slovenca pripoznalo menje kak stau lüdi, majo leko tričlansko, če več, te pa petčlansko samoupravo,« je povödala Erika Köleš Kiss in cujdala, ka je trbölo kandidate predlagati do 6. majuša. Pri lokalni narodnostni samoupravaj je mogo en kandidat na volilnom listi (ajánlóív) zbrati najmenje pet podpisov. »Bodauči člani lokalni narodnostni samouprav so mogli pripoznati pred uradom, šteri vodi volilno komisijo (választási bizottság), ka poznajo slovenski jezik in kulturo,« nam je na znanje dala slovenska zagovornica.

Vsi té kandidati so se mogli registrérati na narodnostnom volilnom seznami (nemzetiségi névjegyzék), samo tak so se leko zglasili. Do gnes se je vöpokazalo, ka se leko volijo samouprave na vsej tisti deset mejstaj, gde so do tega mau bile, cuj pa sta prišli eške vesnici Črejpnjek pa Renik. »Vküppisanje lüstva je pokazalo, ka Slovenci živejo eške po drügi veuki vogrski varašaj tö, v prišešnji pet lejtaj se moremo potrüditi in dosta delati na tom, ka bi tam tö leko napravili slovenske narodnostne samouprave,« je povödala Erika Köleš Kiss.

Mi, volivci tö samo tak leko dojdamo svoje glase, če smo registrérani. 1. majuša je bilau na narodnostnom volilnom seznami 837 Slovencov, moglo pa bi nas biti dosta več, pravi Erika Köleš Kiss. »Moremo pokazati, ka smo. Ka živémo s svojov pravicov in izvolimo svoje lokalne pa državno narodnostno samoupravo. Zatok si želejm, ka bi se do 30. majuša s kem več lüstva eške registréralo.«

Tau je nej tak žmetno delo, gestejo dvaje féle metode: ali elektronski na atrejsi www.magyarorszag.hu, ali pa osebno v lokalnoj volilnoj pisarni. »Naša drüštva majo té formulare vösprintane, vej se pa starejšo lüstvo raj registréra na papéri. Formular je trbej nutdati na uradi, na šterom dela volilna komisija, in za en malo dobimo nazaj potrdilo, ka smo registrérani kak volivci za narodnostne samouprave. Lepau bi bilau, če bi numera registrérani Slovencov zrasla do vsej tisti, šteri so dosegnili tisto starost, gda leko dojdajo svoj glas. In tau je večkrat osemstau. Fejst je potrejbno, ka eden drügoga opozorimo na tau mogaučnost.«

Lidgé se prej dostikrat spitavajo, kak leko vejo, ali so registrérani. Do 19. apriliša je vsakši, šteri má volilno pravico, daubo edno pismo od Narodne volilne pisarne (NVI). »Tam piše, gde leko 9. juniuša dojdamo svoje glase za člane lokalne samouprave, za župana in za poslanca v Evropskom parlamenti. Tau pa tö piše, ali smo registrérani kak Slovenci in ali zavolo toga leko svoj glas dojdamo za slovensko narodnostno samoupravo tö. Pismo, štero je vsakši daubo, trbej prešteti.«

Dosta lüdi brodi, ka če se registrérajo na narodnostne volitve, nedo mogli svoj glas za strankarsko (partijsko) lišto dati. »Lidgé tau malo vküpmejšajo. Na tistom formulari, na šterom se registréramo, v ednom punkti ejkstra piše, ali se kak pripadnik narodnosti želejmo gorspisati na parlamentarne volitve tö. Če nej, leko živemo s svojov pravicov in svoj glas damo na edno stranko. Tau je nej povezano z lokalnimi narodnostnimi volitvami, vej pa tü nega volitev v parlament. Mirne düše leko vöspunimo té formular, leko mo volili župana pa lokalne samouprave ranč tak,« je raztomačila Erika Köleš Kiss in včasik ponüdila svojo pomauč, če bi go štoj nüco. Leko pa pomagajo slovenske lokalne in Državna slovenska samouprava ali uradi, v šteraj delajo volilne komisije tö.

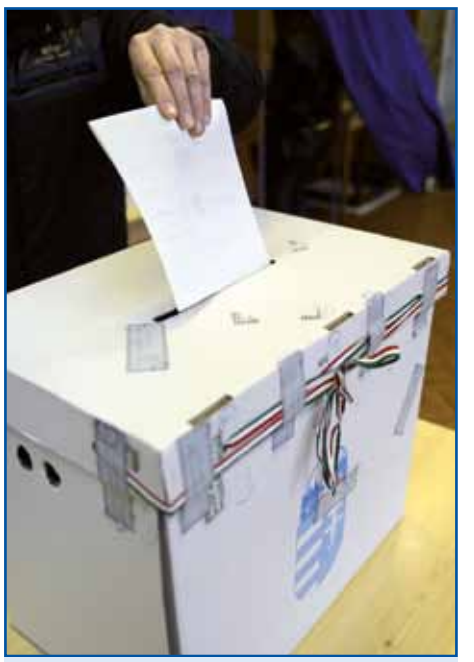

9. juniuša do na Vogrskom držali volitve za župane, lokalne samouprave, evropske poslance in narodnostne samouprave.

Gnes je že postavlena lišta za Državno slovensko samoupravo, občni zbor té krovne organizacije de eške dale emo petnajset članov. Gestejo pa spremembe, med kandidatami baudejo nauvi obrazi tö. »Občni zbor se voli prejk lište, štero je postavila edna civilna organizacija, pri nas Zveza Slovencev na Madžarskem. Pri Slovencaj samo ta edna lišta baude, leko bi pa je meli več tö, če bi lišto postavilo kakšo drügo drüštvo. Z našov lištov leko predlagamo tiste člane, šteri do sodelovali v nauvoj Državnoj slovenskoj samoupravi, šteri do kak člani politične organizacije dale vodili domanje Slovence. Volivci se odlaučijo, ali sprejmejo tau lišto.«

Dosta nas venak nazajponi, ka so bile takše narodnostne volitve tö, ka smo mogli pripadniki vsej narodnosti na ednom ejkstra mesti, vküper svoje glase dojdati. Letos 9. juniuša nede tak, vej do pa za ednoga volivca vse volitve v gnakom prostori. »Če de na priliko strina Micka šla dojdat svoj glas za župana, svétnika v veškoj samoupravi in evropskoga poslanca, tam dobi papér za lokalno narodnostno in državno slovensko samoupravo tö. Té papér de zeléno farbo emo, sploj ovaški de kak drügi. Če ga mabiti štoj ne dobi, more tau na znanje dati volilnoj komisiji. More tam povödati, ka má pravico voliti narodnostno samoupravo ranč tak,« je raztomačila slovenska zagovornica, štera pa je včasik cujdala, ka se je tau pri nas, Slovencaj do tega mau samo trnok na rejtki zgaudilo.

Ne smejmo pozabiti, ka je narodnostni glas samo tak velani, če zeléni kopert, na šterom piše »Szlovén«, dojzakelimo tö. Vse tau moremo pred očami meti, gda v nedelo 9. juniuša demo na narodnostne volitve.

Pred tejm pa poglednimo – ali pitajmo organizacijo, štera je postavila naše kandidate –, ali smo registrérani. Če nej, se eške registrérajmo do konca majuša, vej je pa lidam, šteri do se pet lejt trüdili in delali za nas, nej vseedno, kelko volivcov stogi za njimi.

-dm-

PREKMURJE

Rogašovci

Občina Rogašovci je proslavila svoj 23. občinski svetek. Vse, steri so prišli na proslavo, stera je bila na igrišči pri osnovni šauli Sveti Jurij, je pozdravo domanji župan Rihard Peurača. Pravo je, ka so v preminaučom leti napravili več ali menje vse, ka so planerali. »Ka bi prišli ške do več penez, tüdi evropskih, sva z županom Občine Sveta Ana iz Avstrije podpisala pismo o nameri za ustanovitev evropskoga združenja za teritorialno sodelovanje,« je ške raztolmačo župan, steri je po tistom raztalo tüdi občinska priznanja. Naziv častnega občana so podelili prvomi župani té občine Janki Halbi, steri je biu tüdi poslanec prve skupščine Republike Slovenije pa predsednik izvršnoga sveta nekdešnje velke soboške občine. Priznanje občine pa so daubili: Anton Haužar, Stanislav Geder, mlade gasilke PGD Nuskova, Noel Čontala, Dajč Produkt, Julijana Meckar in Štefanija Bokan pa Žan Gomboc.

Anton Haužar iz Pertoče je že duga leta aktiven v vesi, 12 lejt pa je biu tüdi član občinske kotrige. Bil je tüdi ustanovni član športnoga drüštva Mladost Pertoča, zdaj pa vodi drüštvo penzionistov, stero ma 160 članov. Stanislav Geder je duga lejta uspešno vodo Gasilsko zvezo Rogašovci, mlade gasilke PGD Nuskova (Alina Viktorija Kosednar, Sara Sofija Kosednar in Melani Štern) pa so lani pod vodstvom mentora Martina Ropoše gvinile na državnom tekmovanji v gasilski orientaciji za mladino. Noel Čontala je državni prvak v počasnom šahi in državni podprvak v pospešenom šahi, oboje v kategoriji do osem lejt. Priznanje za naj firmo v občini v leti 2023 je dobila sotinska firma Dajč Produkt. Priznanje občine sta daubili ške Julijana Meckar in Štefanija Bokan, sterivi s svojimi skeči dostakrat nastopata na prireditvaj, pa ške zlati maturant Žan Gomboc iz Večeslavec.

Silva Eöry

PENZIONISTI IZVOLILI SVOJO NAUVO VODSTVO

Društvo porabski slovenski penzionistov je 26. apriliša melo svoj letošnji občni zbor (közgyűlés) v Slovenskom kulturnom in informacijskom centri v Monoštri. Letošnji občni zbor je bijo volilni, vej so pa po štiri lejtaj vöodebrali, izvolili svojo nauvo vodstvo tö.

Na občni zbor je dobilo pozvanje 92 članov drüštva, od toga nji je prišlo 73, tau je 79 procentov, tak je občni zbor bijo sklepčen in po ništrni administrativni nalogaj leko začno s svojim delom. Tak so člani za zapisnikarko vöodebrali Margit Čuk, za overiteljici zapisnika Aniko Dončec (Doncsecz Andrásné), pa Ani Lábodi (Lábodi Jenőné). Po sprejetji dnevnoga reda so najprva gučali o deli pa gazdüvanji drüštva v leti 2023. O tom je svoje mišlenje povedala predsednica Marijana Fodor, med drugim je pravla:

V leta 2023 smo meli fejs bogato leto z dosta programi. Že januara smo začnili rauže rediti na borovo gostüvanje, tau je bilau v Števanovca. Z ednim je tau bijo naš fašenski program, bila sem sploj rada, ka se je iz našoga dröjštva dosta članov naravnalo v maškare. Aprila smo meli občni zbor s kratkim kulturnim programom. V maja smo bili na izleti v Maribori in Lenarti.

Augusta je v programi bila prauška v Pusztacsatár. Štje augusta je bila ena dobra prireditev v Rogašovcaj. Töj so naše tri skupine tjöjale gorički pasulj, v kulturnom programi sta nastopile naša Pevska skupina Rozmarin pa Porabski trio Zveze Slovencev na Madžarskem.

Srečanje s prijateljskimi slovenskimi društvi penzionistov je bilau septembra, v oktobra smo steli kostanje brati na Verici po gaoštjaj, da pa ranč lajnsko leto, žau, kostanjov nej bilau. Mi smo zatok meli eno dobro šeto po gaoštjaj. Novembra smo namesto gastronomske delavnice meli rokodelsko delavnico v Števanovca v osnovnoj šauli, gde smo goštjice löjpali.

Nauva podpredsednica drüštva, Ana Wachter Csicsai

Decembra je bijo sploj lejpi slovenski adventni koncert z večerjo, gde smo pozdravili člane dröjštva penzionistov, steri so starejši od 75 lejt.«

Predsednica je ešče vözdignila, ka sta flajsno delali obadvej skupini, steri člani so penzionisti, tau sta Pevska skupina Rozmarin, stero vodi Mitja Horvat pa folklorna skupina, stero vodi Dragica Kolarič. Veselo je gučala o tom tö, ka je drüštvo dobilo 14. nauvi članov. Njim je članica drüštva Anuška Pénzes zaželejla, ka bi se dobro počütili v drüštvi. Feri Meggyes se je povalo, ka so na tekmovanji v küjanji v Rogašovcaj tretji gratali.

Potejm je Melinda Kardoš, delavka firme, stera opravla knjigovodne posle za drüštvo, tapravla, ka je drüštvo v leti 2023 dobro gazdüvalo, nota držalo vse zakonske predpise. Tau je potrdila predsednica nadzorne komisije Andrea Kovács tö. Občni zbor je enoglasno sprejmo vsa poročila, tak o delovanji kak o gazdüvanji pa o deli nadzorne komisije.

Stara-nauva predsednica se je zahvalila dozdajšnji podpredsednici Marijani Kovač za njeno delo.

Biu je sprejeti letošnji program tö, steri je ranč tak bogati pa pisani kak lanski.

V predzadnji točki dnevnoga reda je prišlo do izvolitev nauvoga vodstva drüštva. Predsednica kandidacijske komisije Marijana Doszpot je tapravla, koga komisija predlaga za razne funkcije, občni zbor pa nji je potrdo z javnim glasovanjom. Etak je stara-nauva predsednica drüštva postala Marijana Fodor, za podpredsednico so izvolili Ano Wachter Csicsai. Prejšnji podpredsedniči Marijani Kovač, stera je več nej kandidirala, se je za njeno delo zahvalila predsednica Marijana Fodor. Za gazdüvanje drüštva de ešče tadale odgovorna Margita Korpič. Člani nadzorne komisije so gratali Andrea Kovács, Feri Meggyes pa Feri Bajzek. Za člane predsedstva je občni zbor izvolo: Ani Dončec, Erzsi Dančeč, Evo Lazar, Erzsi Szabó, Emo Karbo, Margit Hegyvári, Marijo Gašpar Vajda in Erzsi Dravec.

Članice in člani drüštva pri glasovanji, v prvi vrstaj pevke in pevci skupine Rozmarin.

Potejm, ka se je predsednica zahvalila vsejm dozdajšnjim članom predsedstva za njino delo, nauvomi vodstvi drüštva pa zaželejla uspešno delo, smo leko poslüšali pesmi od Pevske skupine Rozmarin DU.

Po občnom zbori je slovenska zagovornica v vogrskom parlamenti Erika Köleš Kiss gučala o svojom deli. Vö je zdignila, kak je pomembno, ka se udeležimo volitev v slovenske manjšinske samouprave.

Marijana Sukič
Foto Margit Čuk

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 10. številki Porabja, stera je vöprišla 19. majuša 1994, je Ernest Ružič na drügi strani etak piso: »Slovenija in Madžarska sta že 6. novembra leta 1992 podpisali v Ljubljani Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski narodnostni skupnosti v Sloveniji. Sporazum je dokaj hitro ratificiral slovenski parlament, medtem ko je madžarska stran to storila šele 8. februarja letos. Te dni sta zunanji minister Géza Jeszenszky in slovenski veleposlanik v Republiki Madžarski Ferenc Hajós izmenjala ratifikacijski listini v prostorih madžarskega zunanjega ministrstva. S tem se je začel čas uresničevanja sporazuma, ki naj bi pomenil vzorec, kako se morata dve državi dogovarjati in dogovoriti za uresničevanje manjšinskih pravic. Sporazum je bil takoj ob podpisu v Ljubljani deležen velike politične in medijske pozornosti. Enako velja tudi zdaj, ko vidi zunanji minister Géza Jeszenszky v njem vzorčni primer za vzhodno in srednjo Evropo, kako se dogovarjati za urejanje manjšinskih vprašanj. Veleposlanik Ferenc Hajós pa izpostavlja dve, sicer različni, toda nadvse pomembni zadevi. Prva je, da sporazum zagotavlja ustrezno udeležbo pri odločanju na lokalni, regionalni in državni ravni o vseh zadevah, ki se nanašajo na pravice in položaj manjšin. Kako bodo zadeve izpeljane in uresničevane tu pri nas na madžarski strani, je bilo težko reči, kajti uradna politika ni izpolnila obljube, da bo poskrbela ob drugih volitvah za zagotovljeno zastopstvo manjšin v parlamentu. Samo po tej poti, s poslanci v parlamentu, ki bi hkrati imeli pravico veta v primerih, ko bi šlo za manjšinske zadeve, je mogoče korektno izpolniti obvezo iz sporazuma. Drugo pomembno področje vidi slovenski veleposlanik v tistem delu sporazuma, ki obvezuje državi, da poskrbita za ustrezen gospodarski razvoj območij, kjer živita manjšini. Na tem področju sta počasni obe strani: razmere v Porabju so več kot zaskrbljujoče in iz dneva v dan slabše, novih pobud in svežih idej, podkrepljenih s kapitalom, pa sila malo. Zato se brezposelnost povečuje, družine pa so se primorane spoprijemati z vprašanji obstoja. To pa jih še kako odvrača od vsega, kar ni povezano z materialnim položajem in urejanjem gmotnih razmer. Tudi na slovenski strani je prav na gospodarsko razvojnem področju veliko pomanjkljivosti, zavoljo česar so se mnogi iz obmejnih in dvojezičnih naselij izselili tja, kjer so našli delo. Ne glede, seveda, na narodnostno pripadnost, kajti Goričko je pretežno nerazvito, nerazvitost pa ne ločuje Slovencev in Madžarov. Ob upoštevanju vseh gospodarskih zadreg na eni in drugi strani meje ostane kot neprijeten okus v ustih, da tako Madžarska kakor Slovenija doslej nista kaj resno razmišljali, kaj šele storili za gospodarski razvoj območij, na katerih živita manjšini. Zagotovo bi morala storiti več vsaka država posebej, za marsikateri projekt pa bi se lahko dogovarjali skupaj.«

Porabje
ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
Monošter, 19. maja 1994 • Leto IV, št. 10
VOLITVE '94

Irena Barber pa je gorzsikala Gábora Bartakoviča, »steri ma bauto pa gostilno pauleg pauti, če se peleš iz Slovenske vesi prauto Varaši. Gdakoli leko prideš es, tam gestejo lidgé kak v bauta, tak v lejpom dnevnom bari. V maloj bauti - se tak vidi - vse geste. Ka je pa načeša, kak smo v drugi bautaj včeni, je tau, ka je blago, ka ponüjajo, lejpo. Ka more friško biti, je friško. Dosta vse maš na izbiro (választék). Cejne so pa solidne. Lidgé, ki tam delajo, so za küpce.

Gábor, gda ste zozidali tau bauto pa bar? Kak ste do toga prišli?

»Dja sam pred tejn že 20 lejt delo po bautaj. Od tistogamau se mi je senjalo, sam svoj bautoš biti. Za tau sam emo volau, no pa nika znanje tö. Kak sam pa do tauga prišo? Emo sam priliko najprvin do nikši pejnaz priti, tau je najbolje potrejbno, če si štješ kakše senje uresničiti. Dosta, dosta dela, dosta pomoči moreš meti, če leko prideš do toga.«

Gda ste pa oprli tau bauto pa bar?

»20. augustuša 1992. leta. Tistoga reda sam si tak premišlavo, ka te oprem, gda de se na drugi den meja opirala med Gorenjim Senikom pa Martinjem. Tau me je motiviralo zatok, ka mi tü v bauti pa v krčmej slovenski tö gočimo. Dja sam tö Slovenec pa mam takše delavce pa inaše, steri znajo slovenski. Veseli smo, ka mamo dosta küpcov iz Slovenije tö. Starejšim z vesi je tö sploj potrejbno, če njim leko slovenski povejš kaj, če njim kaj etak leko raztomačiš, pomoreš, gda tjipüvlajo.« Tak vidim, ka je ta zidina na vašom funtuši, vaša lejpa iža je tüj blüzi. Kak dugo ste »zidali« tau zidino, stera je vküppostavlena iz betonski elementov?

»Štiri mejsece je trpelo tau »zidanje«. Po tistem smo že meli pripravlano blago, smo napunili bauto pa bar.«

Kak vidim, vi tüj sploj dostafele blaga mate. Dosti takšoga, ka se eške dostakrat v Varaša tü ne dobi. Sploj se mi vidi, da mate talanjsko testau, radensko vodau... »Küpci iščejo tau blago. Kak ste že povedli, talanjsko testau je za tau tö dobra, ka nejma kolesterina. Radenska voda je pa pri nas nika posebnoga. Ne morem telko parštölati, kelko bi tjüpili. Kak sam že pravo, v našoj bauti je dostafele blaga bole taunjo kak, povejmo, v Varaša. Tau zatok leko napravim, ka blago zvekšoga dja sam vozim, etak so pa stroški menkši.«

Kelko vas dela v bauti pa v bari?

»Vsevküp smo 4 odrasli delavci, mamo pa 5 šolarov tö. Za nji je tau dobra šaula. Po mojom se tü bole navčijo svojo maštrijo, kak gdekoli indrik.«

Ka pa bar, dobro vam ide?

»Moram povedati, ka dobro. Cejli den mam goste. Dobi se vse, vsakšofele piti. Lüstvo, če ma malo cajt, se rado zdržava v bari. Že tak vögleda, ka je gostilna mala, mogo mo go povekšati.«

Ka mislite, ka najbole trbej ednomi privatniki naprajti za küpce?

»Dja tak mislim, ka je najbole potrejbno poštüvati küpca. Služili küpci. Cajt si moreš vzeti, cejli žitek si moreš na tau aldüvati, če štješ dober bautoš pa krčmar biti, za svojo poštanjé pa za asek nika ne smejš šanjalivati. Pošteno blago moreš dati küpcom. Nej mejšano vino, nej tjisejlo mlejko, nej pokvarjeno blago.«

Vrejdno je bilau? Leko iz toga dobro žive držina?

»Po mojom je vrejdno, dapa zatok aj nišče ne misli, da bi tak nagnauk leko bogati grato. Naša držina pošteno leko žive iz toga, leko povejmo, malo baukše kak ovak, če bi drugoma delali. Istina, ka tü več moreš delati, samo vejš, ka sam sebi delaš. Tau je tö nej vseedno, ka zvün držine ešče drugi tö majo delo ali se tü leko včijo. Tau je gnesden zatok velka stvar, ka vejmo, kelko lüstva nejma dela.«

Vküppobrala Silva Eöry

ŽELEZNA ŽUPANIJA

TeSZEDD že dvanajstič

Letos se je dvanajstič bralo smetje v državni akciji z imenom TeSZEDD (TiPOBIRAJ). Kampanja se je 22. aprila začnila na den Zemlje. TeSZEDD je največša akcija za čisto Madžarsko, gde se prostovolno bere smetje. V tau akcijo so se vse županije vključile, ranč tak Železna županija tö.

Na akcijo se je trbelo registrirati, gde si se leko skupini pridrüžo ali leko si grato ti koordinator skupine, kama so se drügi pridružili. Vsak koordinator je maksimalno deset člansko ekipo leko emo, steri so se pridrüžili pa tam so brali smetje, kama so se nutzglasili. Tau je največkrat pri poštijaj, pri bautaj, v parki pa pri potokaj bilau, depa ranč tak so leko bile privatne parcele tö. Žakle, kama so smetje brali, je koordinator daubo, on je prejkvzejo pa vöraztalo žakle, pa ranč tak pune žakle nutzglaso, gde so dolasklajeni. Tau je največkrat pri poštiji ali na kakšnom parkirišči bilau, gde se z velkim tovornjakom leko stavi pa se leko smetje naklade. Če te žakle v deseti dnevaj ne odpelajo, te tau koordinator mora javiti. Fejst važno je tau, ka samo tašo smetje se leko pobira, ka je na zdravje nej nevarno, zvün tauga vse, ka se z rokami v rokajcaj leko pobere, v žakel deje pa se leko odpela. Nej je slobaudno bilau vküppobrati farbo, vrastvo, akkumulatore, vse elektronske aparate, motornoga olja, gumije pa pohištvo.

Letos se je na TeSZEDD akcijo več kak stau gezero prostovolcov glasilo, steri so večgezero ton smetja vküppobrali. Med smetjom je bilau največ pločevink od piva pa od kakšnoga soka, depa ranč tak je bilau tazlüčeno dosta embalaže.

Tau smetje je tašo lüstvo tazlüčalo, steri se sploj ne brigajo s tejm, ka baude z Zemlauv, z naravov pa z nami, lidami.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

20 let članstva v EU

Prvega maja je minilo 20 let, odkar je Slovenija postala članica Evropske unije (EU). Ob tej okrogli obletnici so v barvah evropske zastave zažareli prepoznavne stavbe in javni prostori po vsej Sloveniji, osrednja državna proslava pa bo 9. maja, na dan Evrope, na Trgu Evrope v Novi Gorici. Tam je bilo slovesno že pred 20 leti ob vstopu Slovenije v EU, ko sta se srečala tedanji premier Anton Rop in tedanji predsednik Evropske komisije, sicer Italijan Romano Prodi. Letos bosta slavnostna govornika premier Robert Golob in evropski komisar Janez Lenarčič

Poleg Slovenije so leta 2004 v EU vstopile še Češka, Slovaška, Madžarska, Poljska, Litva, Latvija, Estonija, Ciper in Malta. To je bila največja širitev v zgodovini Unije, večina držav, ki so se pridružile povezavi, je bila še poldrugo desetletje prej del komunističnega bloka. Leta 2007 sta v EU vstopili še Romunija in Bolgarija, leta 2013 pa Hrvaška in to je bila tudi zadnja širitev unije. Druge države z območja nekdanje Jugoslavije se pri približevanju EU spoprijemajo z večjimi ali manjšimi težavami. V Uniji je sicer po veliki širitvi leta 2004 zavladala precejšnja širitvena utrujenost in nov zagon nadaljnji širitvi je dala šele vojna v Ukrajini. Leta 2020 je povezavo zapustilo Združeno kraljestvo, kar je bil edini izstop iz EU v zgodovini.

Slovenija je z vstopom v Unijo in Nato (vanj je vstopila dober mesec prej) izpolnila strateška zunanjepolitična cilja, ki si ju je zadala po osamosvojitvi. Podpora Uniji med Slovenci še danes ostaja visoka oziroma je nad povprečjem v povezavi, med parlamentarnimi strankami ni nobene, ki bi veljala za evroskeptično. Gospodarski analitiki ocenjujejo, da je Slovenija obdobje članstva optimalno izkoristila za svoj razvoj. Slovenija je že tri leta po vstopu v unijo sprejela skupno evropsko valuto, postala je tudi del šengenskega območja brez nadzora na notranjih mejah.

Geza Bačič pripovejda o svojoj žlati

LIDGE SO SE DRŽUŽILI PO SERAJ

»Gezo bačina,« ste v naši novinaj v zadnji lejtaj že dobro spoznali, vej pa je o njegvom žitki in o žitki njegve držine dosta piso pisatel Štefan Kardoš tak v knjigi Geza bači dé v Zaturce kak v knjigi Geza bači prpovejda. Ali ške furt je nej vse zapisano, zatau sva se z Gezo Bačičom zgučala, ka se dobiva po predstavitvi zadnje knjige iz knjižne zbirke Med Rabov in Mürov, stera je bila sredi mejseca marciuša v Monoštri. Ali par kednov je trpelo, ka sva rejsan vküper prišla, vej pa je človek, steroga najlübša porabska rejč je posanca, zbetežau.

»Vsakšo zimo je tak, ka me beteg v postelo spravi za dva kedna. In tau je bilau glij po tistom lepom srečanji v Lipi. Začno sam kašlati pa je en cajt trpelo, ka sam se vözvračo. Zdaj že pa leko delam v goricaj,« je prva pravo Geza Bačič, steri je po tistom, ka je v prvoj knjigi dosta pripovejdo o svojom starom oči Petri Kutoši, v zadnjoj nej pozabo na drügo svojo žlato.

Ali prva sva o Križevcaj par rejči povedala, vej pa je ške pred stau leti tau bila ena trnok velka in fontoška gorička vesnica. »Če je bila Roma zozidana na sedem bregaj, te ležijo Križevci na ausmaj,« smo že večkrat leko čüli od sogovornika, steri ške pravi: »Dosta več lüstva je te živelo v Križevcaj, kak pa je tau gnesden. Moj stari oča je gučo, ka so na svetešnje dneve, sploj te, gda so kürili kakše ognje, popejvali na vsej bregaj. Lidge so se drüžili po seraj, po slavsko bi tomi pravli zaselkaj. Ali po prvi svetovni bojni je toga več nej bilau. Dosta moških je spadnolo na frontaj pa so nej prišli več domau. Lidge so žalostni bili in so se nej več telko drüžili. Je pa istina gé, ka se ške ges spaumnim, ka so bile v vesi tri krčme, pa bauto smo meli, padar je tü živo pa farar tüdi.«

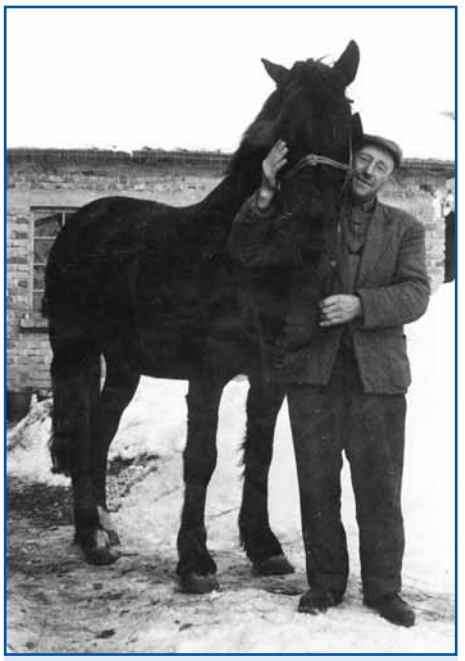

Geza Bačič starejši je rad meu konje.

Geza Bačič starejši, oča našoga sogovornika, je gorraso v srmastvi. Njegov brat Jenek je mrau, gda je biu star edno dobro leto, sestra Eta pa je mela 22 lejt, gda je mrla. Ona je mejla tuberkolozo. Njegva mati je bila babica, deco je na svet pomagala spravlati: »Dostakrat je peški odila na teren ali pa smo jo s konji okauli vozili ali pa se je sama. Ona je furt dosta marmelade redila doma, samo ka smo tiste, na sterih je pisalo prvi klas mi nej smeli gesti, tej je nosila ženskam, stere so rodile. Mi doma smo leko geli samo tiste, na sterih je pisalo drügi in tretji klas.« Kak smo že v knjigi zvedli, je Geza Bačič starejši gorraso brez očo, vej pa je Janez Bačič, steri je biu ene fele »veški fiškališ, napravo nekši dug, gda je eno pravdo zgübo. Staro mater je te nagučo, ka je veksli podpisala, te so jim pa vse vkrajvzeli. Tau je bila smrtna svaja. Nikdar njemi je toga nej odpistila, tak ka ranč ne vejmo, gde je pokopani.«

Geza Bačič v svoji mlašeči lejtaj

Geza Bačič s svojo mamo Julijo

Geza starejši, steri je biu en takši veški podjetnik, vej pa je meu pekaraj, bauto je goropro, steu je kino oprejti, je celi svoj žitek v sebi meu tüdi ene čemere, zatau se je trnok rad zbiu: »Tüdi ges kak dejte sam tau gnauk na svoje oči vido. Ženske so mele za 8. marec veselico pa je en človek, steri se je napiu, en liter vina v sto vdaro, pa te ške drügi. Moj oča, steri je v künji pomagao, je v šörci prišo vö in je toga človeka z lejvo rokau pri šinjeki zgrabo in ga je

Geza rad dela v goricaj.

gor na sto potegno. Té človek je pravo, ka vse vöplača in ka de se pomero. In tak je te tüdi bilau. Edino ob toj priliki sam biu poleg, znam pa, ka se je tau večkrat zgaudilo.«

Kak edinec je z očom in materjo Julijo živo na Vreji, stari oča in mati pa v dolej, v Žlaki: »Naš ram, steroga smo pauleg gailskoga dauma začnili zidati leta 1953, ške stogi. Ge sam ga sledkar prenauvo, v Križevcaj mam ške gorice in njive, pa tam rad delam.« Tam na Vreji je inda svejta bila tüdi ena krčma, »ne vem, što jo je meu. Znam pa, ka so meli eno zamenico, v steroj se je naše vino nikdar nej pokvarilo. V zamenici našoga nauvoga rama je vino samo do februara bilau dobro, sledkar pa več nej. Te smo meli ške samo šmarnico pa jurko, cepleno sam te ge posado po leti 1983, gda sam začno v Peskovcaj v gojitvenom lovišči Kompas delati. Krčmar Rudi iz Šalovec mi je pomago, ka smo posadili prva 600 trsov, sledkar pa ške 200 cuj. Mojim pajdašom furt pravim, ka mam enoga dobroga delavca, steromi za njegvo delo samo gesti pa piti morem dati. In te gda me pitajo, gé sam takšoga somara najšo, jim raztolmačim, ka sam té somar ges,« v smeji raztolmači Geza Bačič in cujda, ka njemi je v goricaj furt tüdi njegva mati Julija pomagala, »stera je ovači bila fejst razgledana ženska, vej pa je znala tüdi vogrski in nemški gezik. Knjige je trnok rada štejla. Te pa se je enauk zgaudila nevola, ka ji je moja žena Mariška té stare vogrske knjige, stere so že lagvo vövidle, zakürila. Tau se ji je te nikak nej povidlo,« je ške raztolmačo Geza Bačič.

Silva Eöry
Kejpi osebni arhiv Geze Bačiča

»Brigati se moremo za tau, aj se vsakši dobro pozna v drüštvi«

V naši novinaj ste leko prešteli, ka je veuki djilejš Drüštva porabski slovenski penzionistov nej davnik za predsednico odébro Marijano Fodor. Babi – kak go vsi poznamo – je v preminauči štiri lejtaj že mejla tau funkcijo, má pa plane za bodaučnost tö. Zatok smo go malo vöopitali.

- Oprvim mi dopüsti, ka ti gratulejram, ka so te znauvič odebrali za predsednico. O planaj se ponavadi spitava na konci interjuna, depa zdaj bi te že na začetki rad pito, kak gledaš na lejta, štera so pred nami?

»Vsakša nauva predsednica má dosta planov, tak dja tü, samo té trbej vse finansérati. Če mo meli peneze, te zato vse leko narédimo. Vala Baudji so naši programi letos fejst dobri, pa vöjpam, ka do kleta zatok tü dobri, ka je dobro vtjüpprinesémo s predsedstvom vred. Mi vsikdar tak planéramo programe pa vse, ka mi delamo, ka se zgončimo s predsedstvom. Oni majo dosta idej pa dja mam tü ideje, pa tisto vse vtjüpskladémo. Vöjpam, ka mo zdravdje meli pa leko dosta vse narédimo.«

- Kakše féle programe planérate s predsedstvom?

»Kak vsikšo leto, v plani mamo izlete pa srečanja, vse takšo, ka je že tradicionalno, ka našo drüštvo rejsan že dudja lejta drži. Drügo pa, ka so menjši programi, pa vsikdar cujpridejo: meli mo rokodelske pa gastronomske delavnice, malo rekreacije pa programe za zdravdje. Té slejdnji so pri nas fejst važni, vej smo pa več nej mladi. Gda si že v penziji, si več nej dvajsti lejt star. Vse naprej pride, čonte bolijo. Za tau se pa tü moremo pobrigati, ka aj se rejsan vsakši dobro pozna, ka aj lidam vse dobro spadne. Naši penzionisti se radi šetajo, radi dejo vö v lejs. Radi vi gobe brali, če vi bilé. Tau je zdravo, zatok tisti, steri leko dejo, pridejo. Žau, dosta takši djeste, ka je že nodjé bolijo, so starejši. Zato probamo programe tak narédити, aj vsikši leko pride, aj kak najmenje trbej pejški titi, ka leko autobus

Marijana Fodor je štiri lejta že bila predsednica domanjoga penzionističnoga drüštva, nej davnik so ji delo zavüpali za eške štiri lejta.

skrak pripela. Vej pa radi pridejo, kak koli je človek starejši. Naši člani so radi med lidami, radi se pogončavajo. Brigati se moremo za tau, aj se vsakši dobro čüti, aj se dobro poznamo vsi, ka smo v drüštvi.«

- Gučala si o starejši lidaj, leko pa z veseljom povejmo, ka má vašo drüštvo letos štirinajset nauvi, mlajši članov. Zakoj so uni nutstaupili?

»Človek si more broditi, sto so tisti, šteri so z nami v gnaki lejtaj. Tiste ženske leko najbole v penzijo dejo, štere majo štirideset delovni lejt. Znala sem, ka sto je že gvüšno v penzijo odišo, pa sem se vzela, ka mo prej tiste pitala. Oprvim sem v Števanovca malo kaulak poglednila, te pa na Verici, v Sakalauvca. Zdaj, tau leto štje mam v plani, ka dém na Gorenji Sinik. Žau, s tiste vesi zdaj sploj malo članov mamo. Gnauksvejta, gda so napravili našo drüštvo, je bilau največ lüdi z Gorenjoga Sinika, zdaj pa vendar samo šest ali sedem članov mamo od tistec. Tak ka zdaj mam v plani, ka morem tatiti in spitavati, sto so tisti, steri bi leko pri nas v drüštvi bili.«

- Gučala si o nauvi članaj. Nücate nauve lidi za svojivi dvej kulturni skupini tö? Ali eške itak spejvate pa plešete?

»Rejsan mamo pevsko skupino Rozmarin, tau so naše ljudske pevke pa dva ljudskiva pevca. Nji goradrži drüštvo penzionistov, tak ka so cejlak naši. Folklorno skupino penzionistk pa goradrži Slovenska zveza, oni plačüvajo, če kama demo, če kaj trbej. Mlade težko spravimo cuj, spejvati tü, plesati pa sploj. Ne vejm, zakoj, zato töj v Porabji gnauksvejta vsikši dobro znau spejvati pa plesati. Rejsan, v tau generaciji, kak sem dja, gvüšno dosta takši djeste, ka vi znali. Samo steri eštje v slöjžbo odi, najbole v Avstrijo, nema cajta. Malo si morejo eštje prislöjžiti, vej pa vejmo, kakše so penzije pri nas. Zato žmetno dobimo pevce pa plesce.«

- Babi, želejmo ti, ka boš mejla zavolé mauči pa veseldja, ka boš eške štiri lejta z dobrov volauv vodila drüštvo naši slovenski penzionistov. Hvala lejpa za pogučavanje!

-dm-

... DO MADŽARSKE

Nova stranka najmočnejša opozicijska stranka?

Po najnovejši javnomnenjski raziskavi, ki jo je opravila agencija Medián po naročilu revije HVG, med opozicijskimi strankami vodi nova stranka TISZA, ki jo najbolj zaznamuje nekdanji mož prejšnje pravosodne ministrice Péter Magyar. Nekdanji član vladne stranke FIDESZ se je uprl svoji prejšnji stranki in sedanjemu vladnemu sistemu po pomilostitvi osebe, vpleteni v pedofilski škandal, ki je odnesel s položaja pravosodno ministrico in predsednico države. Njegovo stranko podpira 16 odstotkov vseh volivcev in 24 odstotkov pristašev določenih strank. Stranki sledijo levičarska Demokratična koalicija z 8 in 9 odstotki in stranka Pes z dvema repoma s 7 in 6 odstotki. Raziskava ugotavlja, da podpora vladne stranke FIDESZ še nikoli ni bila tako nizka kot trenutno, ko jo podpira 45 odstotkov vseh volivcev, med tistimi, ki so trdno odločeni za določeno stranko, pa 46 odstotkov.

Parlament izglasoval projekt

Madžarski parlament je prejšnji teden sprejel zakon, ki se v javnem govoru omenja le kot »mali Dubaj«. Gre za naložbo v precej zapuščenem predelu Budimpešte, ki pa po zračni liniji ni daleč od Trga herojev, zaščitenega predela glavnega mesta, ki je del svetovne dediščine. Na tem predelu naj bi investitorji iz Združenih arabskih emiratov zgradili mondeno četrt z nebotičniki in luksuznimi stanovanji ter poslovnimi stavbami. Večina meščanov glavnega mesta bi na tem predelu rajši videla stanovanjsko četrt s parki in objekti, ki bi služili prebivalcem Budimpešte, vendar jih o tem niso vprašali. Župan glavnega mesta pravi, da se bo zaradi tega obrnil na Evropsko komisijo. Nekateri arhitekti nasprotujejo projektu zaradi visokih stavb, ki bi bile zelo moteče za razgled s Trga herojev. Za zakon z naslovom Dogovor o gospodarskem sodelovanju z vlado Združenih arabskih emiratov je glasovalo 134 poslancev, proti jih je bilo 43, vzdržalo se je 6 poslancev.

DRAGO JE BILAU GLEDATI

Gnesden v reklamaj po medijaj drügo že ranč nej čüti, samo tau, ka je zdravo gesti pa ka nej slobaudno djesti, od steroga gestija shujšamo, od steroga se kile naberejo. Prvin je lüstvo tašo brigo nej melo, gnauk zato, ka so dosta delali, drügič pa zato, ka samo tašo so djeli, ka je zdravo bilau pa telko, kelko je trbelo. Vejn zato, ka več ranč nej bilau. Skur vse, ka so djeli, so doma na njivaj pripauvali, od sprtolejti do geseni so »rodile« njive, dostakrat je že mraz biu, gda so slejdnji pauv dola z njiv pripelali. Edna kultura med tistimi, stero so kesno sejali pa fejst zdravo gesti dala, je ajda, kak se ji pri nas pravi, dejna (dina). Prvin, gda je dejna cvela, vse je bejlo bilau. Tašoga reda, gda je veter fudo, kak če bi človek maurdja gledo. Od dine pa od tej gestijov, ka iz nje delajo do nam zdaj pripovejdali Anuška Ropoš iz Števanovec.

Ana Roposh rada tjöja prausno, staro djesti.

- *Tetica Anuška, tau je rejsan istina, ka so prvin pri vsikšom rami pauvali dejno?*

»Prvin pri vsikšom rami je bejla dejna, ta mela je telko vrejdnosti mejla kak pšenična, zato ka vsefele se je delalo iz nje. Leko si kaup speko, leko si žgauntja redo, globaunce, pa tau je vse fejst zdravo bilau. Tau djesti, ka se je z dejne redlo, je vsikši rad emo pa pri nas še gnesden radi majo. Samo tau baja, če tau melo doma pri nas tjöjpiš, je nej tak dobra, kak če go na Slavskom (v Sloveniji) tjöjpiš, zato ka pri nas v bauti go mejšajo. Najbaukšo melo od dejne se v mlini leko tjöjpi, tista nejma para.«

- *Kak so meli doma dejno, melo ali semen?*

»Melo, zato ka so semen ranč tak dali zmleti kak pšenico. Gda je dejna cvela, vejš, kak lejpa je bejla, drago je bilau gledati.«

- *Kak so delali kašo?*

»Dejno so stjöjali, tak malo so go obarili pa te so go vö na sto sipali. Potejn so z rukami semen kaulakvrat tak gonili pa lopinje se je pomalek dolasčujskalo. Potejm, če so dobro pufudnili, samau od sebe je dolaletelo lopinje. Gda se je tau spucalo, te je tak vögledalo, kak riža, samo nej bilau bejlo. S tauga so se, vejš, kak dobre klobasi delale, gnes taše nin ne dobiš.«

Dina ma tritjiklata semena.

- *Dja sem tau mislo, ka taše klobase, gde je ajdova kaša notri, samo na Slavskom delajo.*

»Pri nas so tö delali, dja, gda sem dekličina bejla, večkrat sem djejla taše klobase. Samo gda je vsigdar več divjačine bilau, te so dejno več nej pauvali. Mi smo naslejdnja te meli dejno, gda sem že oženjena bejla pa sem mlajše mejla.«

- *Divjačina rejsan tak fejst rada ma dejno?*

»Divjačina go rada ma, zato, ka dejna je fejst sladka. Prvin je zato leko sejo, ka malo divjačine bilau pa nej delala kvar, zdaj, če bi go posejo pa bi nej bejla zagrajena, eno nauč bi vse ufondali.«

- *Gda se je dejna sejala?*

»Po žetvi, gda so žito dolasprajli, potistim tak nagnauk so dejno posejali. Če je dobro vrejmen bilau, konca oktobra se je dejna že leko žela.«

- *Kak vögleda dejna?*

»Dejna tak pau mejtra visiko zraste, odvisno od tauga, kakšna je zemla, kak je pognojena bejla. Gda so dejno poželi, te so go vküpzvezali pa so taše male üpice delali, kak gnauksvejta za oves. Te üpice so tak lopau na red dolapostavili, gda so posenile, te so je domau zvozili pa so je vözmlatili. Ali s cepami ali s tašim starim mašinom za mlatiti, steroga so še štirge moški z rokami gnali.«

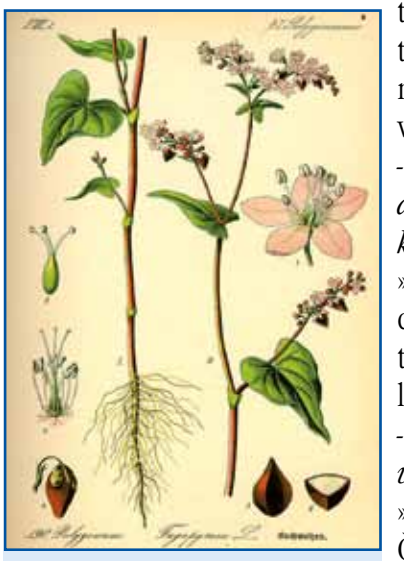

Dina je lejpo bejlo cvela, kak vidite na kejpi, zatok so ništerni mislili, ka je maurdje.

- *Ka so s slamov delali, ka je ostala po mlatitvi?*

»Tejsto slamo, stero so tak zvali, ka dejšnica, tejsto so posišili pa vtjüparskali na parmo ali na pod pa vzimi so tau krave pogele. Tau so krave fejst rade mele, zato ka je sladko bilau, tau dejšnico so njim vsigdar po napajanji polagali.

- *Zaka pravijo na dejno, ka je bejla?*

»Zato ka dejna bejlo cvete, tašoga reda je rejsan tak kak maurdje, tak, gda veter fudi pa nosi vodau. Gnauk se je zgaudilo, gda je dejna cvela pa puna luna bejla, dva pijaniva človeka sta plavala v njej, tau sta mislila, ka sta v vodej. Od tistoga mau so se tau vesi tak caunali, tau so prajli, ka so tak nauri, ka v dejni plavajo.«

- *Kak so dejno meli doma v semeni ali kak melo?*

»V žakli, melo so meli doma pa na paudi tam, gde je süjo bilau.«

- *Gde so dejno mleli, v sterom mlini?*

»Bilau, ka smo go na Čretnik pelali, depa tau dobro vejm, ka slejdnjo paut na Gorejnji Senik. Vsepovsedik si nej mogo pelati, samo v tisti mlin, gde so dejno tö mleli. Zato, ka za dejno je posaba bejo eden kamen, s sterim nika drügo nej, samo dejna se je mlela.«

- *Kakšno semen je mejla dejna?*

»Tašo malo črno semen je mejla, tritjiklato. Gda so semen semleli, mela je nej bejla, bola sürkasta (sivkasta) je bejla.«

- *Gda ste naslejdnje pekli ali tjöjali kaj iz dejne?*

»Vejn en mejsec nazaj, gda sem slejdnjo melo ponücala. Gda pečem, tau vse samo tak na pamet, kak sem se dja od svoje matere navčila. Dja tašo dostakrat tjöjam, tašo prausno, staro djesti, zato ka müva tašo kaj s sinaum Jožinom sploj rada mava.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

V Prlekiji brezi vina nigdar nej šlau pa za vsigdar je tak ostanolo. Prve cepiče vinske trte so po brgaj Rimljani posadili. S tejm od 2000 lejt duge tradicije pauvanja pa prejšanja grauzdja gučimo, iz steroga je vino dozorilo.

Vsejm takšnim brgaum, na steri se grozdje zori, se gorice pravi. Na prleški brgaj se goricam konca ne vidi. Gvüšno, ka zavolo vsega toga, ka krajina leko da, so v njau že od inda lidge »od zvüjna« ojdli.

Grozdje, vino, vitezi pa eške Napoleon

Kelko vina so do gnes prleške gorice dale, je nej mogauče zračunati. Gvüšno pa se vej, ka po leti 1200 so v krajino vitezi križarge (kereszteslovagok) prišli. Ranč tisti, steri so škeli v Jeruzalemi Kristusov grob od muslimanov oslobauditi. Gda so nazaj iz Svetoga mesta šli, so se v Prlekiji stavili. Grof s Ptuja njim je dosta zemle v dar dau. Tak so se uni tö začnili z vinom spravlati. Na enom brgej se njim je tak povidlo, kak bi ga Baug samo za nji naredo. Ménje Jeruzalem so njemi dali. Ranč zavolo vitezov je vino iz Prlekije pomalek po cejloj eške mladoj Monarhiji poznano bilau. Tiste indašnje sorte grauzdja so nauve vöminile, ena pa vcejlak za prleško vala. Po legendi so se v krajini Napoleonovi sodacke staviti. Dobri lidge so njim za piti domanje vino dali. Gda so prve požirke naredli, so na velke gučali: Si bon! (Dobro je!). Domanji lidge so tau nej razmeli, čülo pa se je, kak bi »šipon« prajli. Po legendi aj pa bi gnes poznana sorta vina ménje šipon daubilo.

Vse te velke gorice so indasvejta velki gospaudge, grofi, püšpeki pa kak smo že prajli, vitezi prejkmeli. Mali, prausni lidge so za nji delali ali pa so zemlo, kakši falajček zemle, meli gorvzeto, ka so za živlenje meli. Takšnim lidam se je viničar prajlo. Iz toga viničarska držina vöpride pa mali ram srejdi goric, viničarija.

Zvekšoga so skur vsi velki sinauvi Prlekije iz takši srmački držin, iz vinačarij vöprišli. Malo ji je iz varaša nej dugo gledali, obečanje je spuno pa medicino je študejro. Leta 1841 je v Beči tau zgotovo. Od tistoga leta je kak dr. Matija Prelog poznani.

Prva numera novin Slovenki gospodar, v steri je dr. Matija Prelog oprvin svoje rojake dau pozdraviti.

šov bilau. Kak bi je srmačko živlenje k tomi napelavalo, aj se iz toga vöpotegnejo. Nazadnje smo od toga pisali, kak je mala Prlekija od vsej drugi slovenski krajin največ velki Slovencov narodila. Ranč za takšnoga dr. Matija Prelog tö vala.

Od pastera do teatra

Mali Matija je skrak držinske viničarije najraj kravo paso. Tau je tak rad delo, ka je vörvo, kak de tau cejlo živlenje delo. Pa je betežen grato. Tri lejta je betežau, stariške so nej gvüšni bili, ka živi ostane. Depa Matija je pri ausmi lejtaj ozdravo. Obečo si je, ka se njemi takše več ne smej zgoditi. Tak je že malo starejši začno v šaulo ojdti. Gimnazijo je pri svoji 20. lejtaj zgotovo. Stariške so trno veseli bili, ka je na visko šaulo za plebanoša šau študejrat. Depa tam so ga nej dugo gledali, obečanje je spuno pa medicino je študejro. Leta 1841 je v Beči tau zgotovo. Od tistoga leta je kak dr. Matija Prelog poznani.

Prelog je v Ljutomeri kak padar začno delati. Brž je v lokalnoj politiki aktiven grato. S tejm je nebesko Nemcom na žile šau, steri so v varaši živeli. Skrak nji so eške tisti bili, ka so se raj za Nemce kak pa Slovence vözglasili. Depa, vse več gnako misleči lüdi je kaulak sebe emo. Za njim je vse več mladi dijakov šlau, za svojoga voditela so ga meli. 28. avgusta 1848 so ranč uni k njemi v Ljutomer prišli, ka se njemi za njegvo delo zavalijo. V tejm se je bitja zmejs med njimi pa »nemškimi« simpatizeri začnolo. Do velkoga bitja je prišlo, dr. Matija Prelog je vö na okno svojga rama skaučo, gda je pred njimi bejžo. Obečo si je, ka več nigdar v Ljutomer ne pride. Tak ga paut pomalek v Maribor pripela, tam s svojim delom v teatri začne. V tistom časi so se po slovenski krajinaj takzvane čitalnice na velke organizejrale. Ménje čitalnica iz rejči čitati, po naše šteti, vöpride. Čitalnice so na velke slovensko rejč pa kulturo zdigavale. Iz toga so se prva slovenska gledališča, teatri organizejrali. Prelog je trno aktiven v čitalnicaj po cejlom slovenskom Štajeri biu. Tam je z režijo v teatri tö začno. Zvün toga je za prvi slovenski teater v Maribori finance prejk emo. Vcejlak nauve novine je začno vödavati, Slovenski gospodar so se zvale.

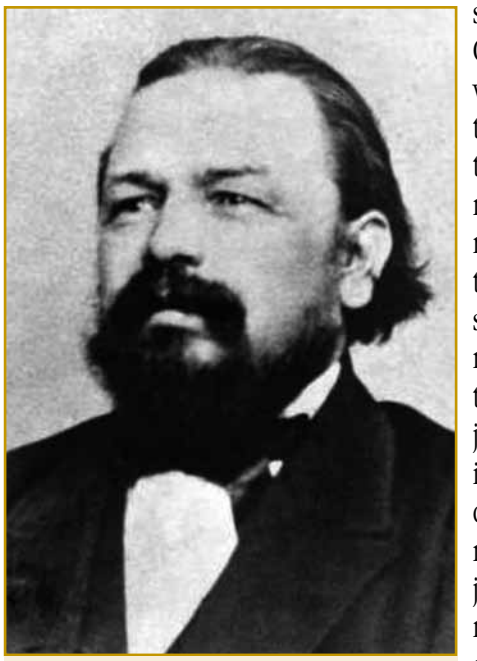

Dr. Matija Prelog (1813-1872) je zvün svojoga dela eške velki kulturni delavec pa političar biu. Cejlo svojo energijo je v tau dejvo, aj se Slovencom v Prlekiji pa na Štajerskom njine kulturne pa politične pravice pripoznajo.

Čitalnice pa slovenske novine tö leko kak »bitje« z nemškimi nacionalisti razmejmo pa s tistimi tö, steri so na velke z njimi simpatije si talali. Dr. Prelog je na velke vinej iz Maribora tö delo. Po vekši pa menkši vesnicaj je čitalnice organizejro. Poznano pa tau tö, ka za svoje pejneze je knjige küpo pa je lidam talo. Velko vüpanje je emo, ka se zidine njemi tak lüboga teatra v Maribori gorpostavijo. Betek iz mladi lejt je nazaj prišo. Že betežen je obečanje prejkpotro, eške gnauk je v njegvi Ljutomer prišo. Tam je na tistom prvom slovenskom tabori svojim lidam guč držo. Leta 1871 se njegvo živlenje zgotovi, 58 lejt star mrgé. Pokopani je biu v Maribori, depa, za grob toga velkoga Slovenca se več ne vej. *(Kejp na 1. strani: Tak so indašnje viničarije vögledale. V bole nauvi časaj so je menkši ali vekši vikendi vöminili. Tau fotografijo pa smo zatoga volo vöodebrali, ka v toj viničariji se je velki Slovenec, sin Prlekije Matija Prelog naraudo.)*

Miki Roš

OD SCHUMANOVE DEKLARACIJE DO SODOBNE EVROPSKE UNIJE

Na dan Evrope, 9. maja, zaznamujemo mir in enotnost v Evropi. Datum je izbran v spomin na Schumanovo deklaracijo iz leta 1950, ki jo je predstavil francoski zunanji minister Robert Schuman. Ta deklaracija je podala predlog za ustvarjanje nove oblike političnega sodelovanja v Evropi, ki bi zagotavljala, da se vojna med narodi te celine nikoli več ne bi ponovila. Schumanova vizija je predlagala ustvarjanje skupne ustanove za upravljanje pridelave jekla in premoga, kar je pozneje pripeljalo do ustanovitve Evropske gospodarske skupnosti, predhodnice današnje Evropske unije (EU).

Dan Evrope praznujemo z različnimi dogodki in aktivnostmi, ki potekajo po vsej Evropi, vključno s festivali, koncerti in razpravami. Praznovanje je namenjeno ne le priznanju zgodovinskih dosežkov, ampak tudi razpravi o prihodnosti Evrope in njeni vlogi v svetovnem merilu.

Ta dan je priložnost za državljane, da ugotavljajo, kako daleč je Evropa prišla, in razmišljajo, kako lahko skupaj še naprej gradijo boljšo in bolj integrirano prihodnost.

EU, v kateri danes živimo, je zamisel vizionarskih voditeljev. Pionirji EU so bili zelo raznovrstna skupina, od pripadnikov odporniškega gibanja do pravnikov in parlamentarcev, povezovali pa so jih enaki ideali: ustvariti mirno, združeno in uspešno Evropo.

Osnovno načelo notranjega trga EU so t. i. štiri temeljne svoboščine: prost pretok blaga, storitev, oseb in kapitala med državami članicami.

Leta 1992 je pogodba, sklenjena v Maastrichtu na Nizozemskem, odločila o ustanovitvi Evropske unije in ustanovitvi finančne unije (valutne unije). Leta 1995 so se tri nekdanje države EFTA (Evropsko združenje za prosto trgovino), Avstrija, Finska in Švedska, pridružile EU. Sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja so številne države, večinoma iz nekdanjega vzhodnega bloka, vključno z Madžarsko, izrazile namero za pridružitev. Pogajanja so se začela spomladi 1998 in končala leta 2003 s podpisom pristopnih pogodb v Atenah. Pristopna pogodba je za deset držav začela veljati 1. maja 2004. 20. obletnico vstopa v EU praznujeta letos tako Slovenija kot Madžarska.

Mir v Evropi in začetki sodelovanja

V želji, da se nehajo pogoste in krvave vojne, ki so vrh dosegle v drugi svetovni vojni, so evropski politiki začeli proces oblikovanja EU, kakršno poznamo danes. Z ustanovitvijo Evropske skupnosti za premog in jeklo leta 1951 je bil narejen prvi korak k zagotavljanju trajnega miru. Z rimsko pogodbo leta 1957 je bila vzpostavljena Evropska gospodarska skupnost (EGS) in začelo se je novo obdobje čedalje tesnejšega sodelovanja v Evropi. Vendar je bilo v tem času tudi obdobje hladne vojne, ki je celino razdvojila za več kot 40 let.

8. maj 1945 – konec druge svetovne vojne v Evropi

V Evropi se je končala druga svetovna vojna. Evropa je bila opustošena, na milijone ljudi je bilo mrtvih, ranjenih ali razseljenih. V holokavstu je bilo umorjenih šest milijonov Judov.

4. april 1949 – ustanovitev zveze NATO

Ustanovitev Organizacije severnoatlantskega zavezništva (NATO), meddržavnega varnostnega zavezništva med Združenimi državami Amerike, Kanado in 10 zahodnoevropskimi državami. Zveza NATO trenutno šteje 32 držav članic, vključno z 23 državami EU.

5. maj 1949 – ustanovitev Sveta Evrope

10 zahodnoevropskih držav je ustanovilo Svet Evrope z namenom spodbujanja demokracije ter zaščite človekovih pravic in uveljavljanja pravne države. 3. septembra 1953 je začela veljati Evropska konvencija o človekovih pravicah.

9. maj 1950 – načrt za novo politično sodelovanje v Evropi

Francoski zunanji minister Robert Schuman je predstavil načrt poglobljenega sodelovanja in predlagal skupno upravljanje premogovništva in jeklarske industrije Zahodne Evrope.

18. april 1951 – Evropska skupnost za premog in jeklo

Na podlagi Schumanovega načrta je šest držav podpisalo pogodbo o skupnem upravljanju industrije premoga in jekla. Tako nobena od njih ne bi več mogla sama izdelovati orožja, ki bi ga uporabila proti drugi, kot je to bilo v preteklosti. Teh šest držav je bilo: Nemčija, Francija, Italija, Nizozemska, Belgija in Luksemburg. Evropska skupnost za premog in jeklo je nastala leta 1952.

25. marec 1957 – Rimski pogodbi

Uspešnost pogodbe o premogu in jeklu je pripomogla, da je šest ustanovnih držav razširilo sodelovanje tudi na druge gospodarske panoge. Sodelovanje so formalizirale s podpisom dveh pogodb o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS) in Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom), ki sta začeli delovati 1. januarja 1958.

Evropska unija trenutno šteje 27 držav članic.

Združeno kraljestvo (ZK) je Evropsko unijo zapustilo 31. januarja 2020. Proces se je začel, ko so državljani ZK na referendumu 23. junija 2016 z majhno večino glasovali za izstop iz EU. Brexit je uradno stopil v veljavo 31. januarja 2020, ko je ZK formalno zapustilo EU, prehodno obdobje, med katerim so še veljali evropski zakoni za ZK, pa se je končalo 31. decembra 2020. Brexit je imel obsežne politične, gospodarske in družbene posledice tako za ZK kot preostali del EU. Med drugim je vključeval pogajanja o novih trgovinskih sporazumih, pravicah državljanov, ki živijo v tujini, in mnogih drugih vprašanjih. Razprava o vplivih brexita na različne sektorje in narode še vedno poteka.

V okviru EU deluje okoli 1200 različnih odborov, pododborov in delovnih skupin, pri pripravi in izvajanju odločitev pa pomaga okoli 20.000 mednarodnih uradnikov (»evrokratov«). Večina ustanov EU deluje v Strasbourgu, Bruslju in Luksemburgu.

Na evropskih volitvah, ki potekajo vsakih pet let, so izvoljeni predstavniki v Evropskem parlamentu, ki je edina neposredno izvoljena nadnacionalna skupščina na svetu. Ti predstavniki zastopajo interese držav članic, oblikujejo novo zakonodajo EU in o njej odločajo. Glasujejo tudi o novih trgovinskih sporazumih, nadzorujejo institucije EU in porabo davkoplačevalskega denarja.

Letos bodo evropske volitve od četrtka, 6. junija, do nedelje, 9. junija 2024. Vsak državljan ali državljanka EU, približno 400 milijonov Evropejcev in Evropejk, ima pravico glasovati na teh volitvah.

nvn

Vir: https://european-union.europa.eu

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	ŠTRLEČI DEL HIŠE	UDRTJE	DEL ROKE POD KOMOLCEM, LAHET	LEV PONIKVAR	PEVEC PESTNER	CEDILNIK, ODCEJALNIK	ROJAK, DOMAČIN
					AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (SANDRA)			3				
					VMESNI, PRILAGODITVENI ČLEN	8						7
					OROŽJE S TETIVO IN PUŠČICAMI				PESEM HVALNICA / POSKUS, POSKUŠNJA			
					PAPIR Z NAGUBANO POVRŠINO / KESANJE					IVO JAN / NEURESNIČLJIVA ZAMISEL		
POMOČ: ADANA BULLOCK PARANA PARAPET	SATNI OKVIR V ČEBELJEM PANJU	NEREALNA ZAMISEL	GESLO PODJETJA	KAREL OŠTIR / REKA V JUŽNI AMERIKI			ŠKIS, MOND IN PAGAT / LIK S POMENOM					
ZAČASNA ODSTRANITEV Z DELOVNEGA MESTA								PESNIK ŽUPANČIČ / TV VODITELJICA ŽNIDARŠIČ		6		
KNJIGA ZEMLJEVIDOV						SVOD NAD NAMI / KVAŠA ZA MESO		2			MAGNAT IN FUTURIST MUSK	UTEŽNA MERA, 1.000 KG
TVORBA, TUR		1			NIŽJA PREGRADA / SEDEČI POLOŽAJ TELESA							
JAPONSKO MESTO, ŽRTEV ATOMSKE BOMBE							5		ILOVICA / URŠA DROFENIK			
PREBIVALEC IRANA	4						GRDOBA, POREDNEŽ, KAJON					9
DRUGA NAJVEČJA DRŽAVA NA SVETU							PETO NAJVEČJE MESTO V TURČIJI					

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	4	6	7	8	1	2	9

V **četrtek 16. maja** bo oddaja **Slovenski utrinki** na sporedu **TV Slovenija 1** ob **14.30**. Ponavljanje magazina bo na sporedu **TV Slovenija 3** v **nedeljo 19. maja** ob **19.35**. Oddajo si lahko kasneje ogledate na spletnem naslovu:

https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84

Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
https://tvspored.delo.si/

LABIRINT

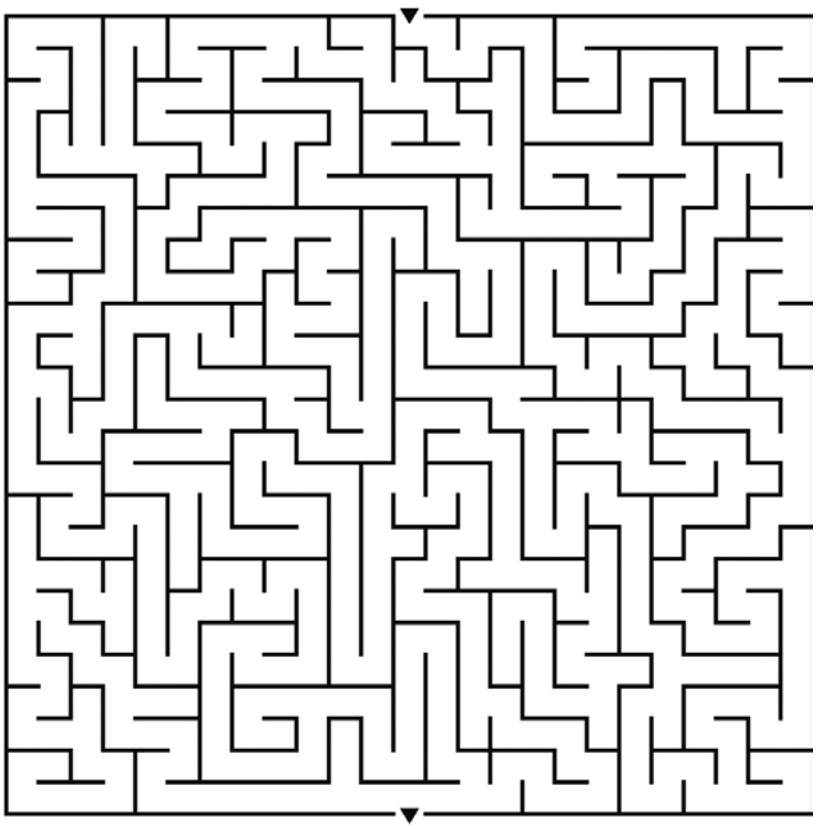

BARVNI BONBONI

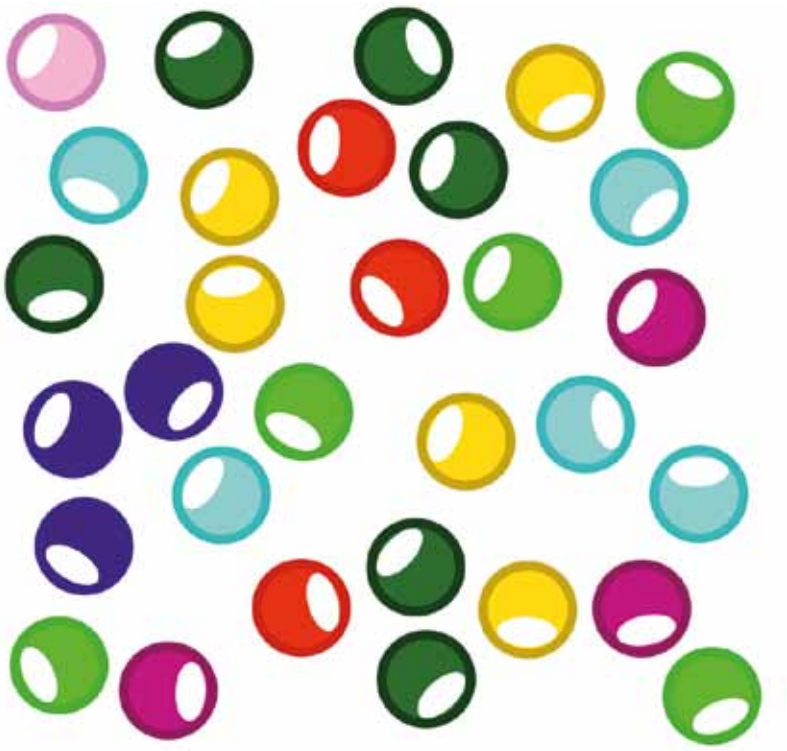

Koliko je vseh bonbonov na mizi? Katere barve je največ in katerih bonbonov je po barvi najmanj?

MATERINSKI DAN NA DOŠ ŠTEVANOVCI

3. maja smo pozdravili mamice in babice na Dvojezični osnovni šoli Števanovci. Telovadnica se je napolnila. Naši učenci so nestrpno čakali, da lahko pozdravijo svoje mamice in babice ter se jim zahvalijo za vso ljubezen in skrb.

Vsak učenec je nastopil v programu, ki je bil dvojezičen. Najmlajši so zapeli in recitirali pesmi. Učenci 1. in 2. razreda so tudi zaplesali. 7. razred je predstavil kratko igro, kako so se otroci pripravljali na materinski dan. Učenci 8. razreda so predstavili pesem Toneta Pavčka Kako raste mama. Imeli so risbe v škatli in so nam tako predstavili pesem (Kamišibaj).

Na koncu so vsi podarili cvetlice mamicam in babicam. Dan na šoli se je končal s solzami v očeh. Še enkrat želimo vse najboljše vsem mamam. Učiteljem pa se lepo zahvaljujem, da so tako lepo pripravili učence.

Agica Holecz, ravnateljica

SPOMINČICE NA VSESLOVENSKOM SPEJVANJI

Vseslovensko spejvanje s srcaum je nejformalen svetek, šteri vsakšo leto na den Zelenoga Djürina poveže več generacij Slovencov na cejlom svejti, gordrži slovensko rejč, kulturo pa narodno identiteto. Prvo paut so spejvanje držali leta 2018, od tistoga mau v gnakom cajti spejvajo v vrtcaj, osnovni pa srejdnji šaulaj, špitalaj, domauvaj za starejšo lüstvo in kulturni društvaj.

Letos smo té slovenski den držali v nedelo 21. apriliša med 10. in 11. vörov, gda smo se vküpnoma spejvanji v Sloveniji in zvün njeni grajnc s porabskov ljudskov pesmijov Igrala je Mukičova banda pridrüžili člani pevske skupine Sombotelske spominčice tö.

-dm-

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Pod Srebrnim brejgom ...

... je ranč tak kak vsepovsedi po svejti 1. maj biu. Ja, kak vsikšo leto, je tau leto tö prišo té den. Se je na té svetek dela spod našoga brga kaj ovak godilo? Vnauge žmetne rejči so se čüle, kak je delo vse menje vrejdno, kak so eni skrak srmakov vse bole bogati, pa aj se dun neka vömini. Eške prvi politični glavaške so nej tiüma ostanoli. Depa, tau nika nauvoga nej bilau. Tau se na té svetek vsikšo leto leko čüje. Istina je tau, ka samo se na té den najbole na glas tau vöpovej. Politični glavaške pa prejk cejloga leta od toga nika ne gučijo. Ja, politične garniture pridejo pa odidejo, guči so gnaki, obečanja so vsigdar malo bole kusta gé.

Pripovejst o trej opicaj za trno staro vala. Dostakrat so je za negativno peldo političarom dali, zakoga volo ne bi eške mi tau naprajli. Ne čüjem, ne gučim, ne vidim. Zaprav, steri ne čüje pa ne vidi, dun leko kaj povej. Depa od koga naj guči, če pa njegve vüje ne čüjejo, oči ne vidijo. Samo norosti leko vö iz lamp pridejo. Steri pa kaj vidi, od toga gučati neške.

Svetki so vsigdar za tau napravleni, ka glavaške dun lampe goroprejo, pa če od toga nika ne vejo. Ali pa samo takzvane floskule vö na lampe njim idejo: »Mi mo mogli za tau več naprajti... Naša vlada na velke ške, aj se situacija vömini... Vsigdar mo na taum delali, aj se takše več ne zgodi... Moramo lidi poslüšati, ka mo nji razmeli...«. Takše vsikši leko guči, kcuj k tomi pa tau na lejci vö iz lamp pride. Zakoga volo? Vej pa so samo politične floskule, stere vcejlak nika ne obečavajo.

1. maj se je v Čikagoni leta 1886 naraudo, gda je pri velkom delavskom štrajki eške krv tekla. Iz toga je té svetek dela vöprišo. Gnes v Sloveniji samo tisti štrajkajo, steri iz državnoga cecka se napajajo: birauvi, padari, školniki pa tak naprej pa tak tadale. Delavci pa gnes več ne štrajkajo. Nebesko velki straj za svoje slüžbe majo, uni bi samo pri šanki s posancov v rokej tau delali. Kak v slüžbo pridejo, nji ta batrivnost brž mine. Naše drauvno pisanje neške nikoga na štrajk napelavati, tau nej. Samo od toga pišemo, kak vsevküper vögleda. Leko pa se spaumnimo, kak je v mladoj demokratičnoj Sloveniji že bilau. Gda so se delavci vküper organizejrali, so se je leko glavaške vsej politični farb pošteno postrašili. Zakoj se gnes več ne morejo vküpernajti, se zgučati, kak do se prejgnjim lače trausile? Tak so naprajli, ka se takše nede več vidlo. Sto je tau biu? Ranč tisti, steri so straj meli, za 1. maj pa njim eške itak raužice sadijo.

Naš Srebrni brejg je vsigdar rad emo, gda so se lidgé za sebe vedli gorgemati. So tau naredli, gda je tau trbelo, gda so za svoje delo nej pošteno plačani bili. Če bi vedo gučati, bi gvüšno tanače davo, kak aj je svejt bole gnako za vse napravleni. Telko je že star gé, ka bi dnejve pa lejta vedo od toga pripovejdati.

Miki Roš